

Kollektivtrafikplan

För Vilhelmina kommun

Antagen av Kommunfullmäktige ÅÅ-MM-DD

Gäller tillsvidare, revideras efter behov.

Innehållsförteckning

Innehåll

Innehåll.....	2
Inledning.....	3
Kollektivtrafiken i Vilhelmina	4
Särskild kollektivtrafik	4
Ringbil/avropsstyrd trafik.....	4
Resecenter.....	5
Kollektivtrafikens betydelse och utvecklingsmöjligheter.....	5
Mål för kollektivtrafiken i kommunen.....	6
Övergripande mål.....	6
Trafiksäkerhet.....	6
Det offentliga rummet	6
Samverkan med övriga aktörer	7
Skolskjutsreglemente	7
Vilhelmina kommun - befintlig kollektivtrafik:.....	8

Inledning

Denna kollektivtrafikplan behandlar kommunens inomkommunala kollektivtrafik, det vill säga, allmän kollektivtrafik som beställs genom kollektivtrafikmyndigheten. Planen fungerar som ett stöd för den kommunala planeringen, övrig samhällsplanering och kommunikation med allmänheten. Planen granskas vart fjärde år och revideras efter behov.

Kollektivtrafikmyndigheten inom Region Västerbotten planerar den regionala kollektivtrafiken på en övergripande nivå och tar beslut om vilken trafik som ska upphandlas och har det ekonomiska och juridiska ansvaret. Myndigheten fattar beslut om så kallad allmän trafikplikt, som sedan verkställs genom trafikupphandling.

Länstrafiken som bolag är helägt av Region Västerbotten och har sitt säte i Lycksele. Bolaget upphandlar kollektivtrafik på uppdrag av kollektivtrafikmyndigheten, utifrån de beslut om trafikplikt som fattats. Bolaget svarar för att kollektivtrafiken bedrivs enligt avtal, informerar om och marknadsför trafiken.

Gemensam beställningscentral för serviceresor organiseras hos Länstrafiken. I beställningscentralen samordnas sjukresor, riksfärdtjänst, färdtjänst och ringbilar.

Den nytta kommunen, kollektivtrafikmyndigheten och Länstrafiken kan se med denna plan är:

- Att kontinuitet och systematik i kommunens egen trafik och samhällsplanering är bra för kollektivtrafiken både i kommunen och i regionen som helhet.
- Ett medel för samråd med myndighet, länstrafikbolag och Region Västerbotten om trafikbeställningar och den infrastruktur som betjänar och stödjer kollektivtrafiken.
- Förankring hos kommunpolitiker.
- Transparens inför invånarna och andra intressenter.
- Dokumentation av kommunens avsikter och ambitioner med kollektivtrafiken.

Vilhelmina kommuns kollektivtrafikplan är ett levande dokument som speglar både lokala behov och regionala ambitioner. Genom att utgå från kommunens geografiska och demografiska förutsättningar, samtidigt som vi samverkar med Region Västerbotten och grannkommunerna, skapar vi förutsättningar för ett mer tillgängligt, hållbart och sammanhållet transportsystem.

Kollektivtrafiken i Vilhelmina

I Vilhelmina kommun samordnas kollektivtrafiken med skolskjutsen, vilket innebär att i princip all skolskjuts sker med kollektivtrafik – både fasta linjer och trafik som beställs vid behov – som är tillgänglig för allmänheten. Kollektivtrafiken utformas därmed i första hand utifrån skolskjutsens behov.

Detta ger en hög servicenivå till kommunens invånare, eftersom trafik finns tillgänglig i stora delar av kommunen. Samtidigt innebär det vissa begränsningar i möjligheten att anpassa kollektivtrafiken efter andra resenärgruppers behov, såsom övriga kommuninvånare och besöksnäringen.

Med stöd från Region Västerbotten finansierar kommunen en så kallad fjällinje i vardera av sina två fjälldalgångar. Även dessa linjer utgår från skolans tider, men målsättningen är att de ska synkroniseras med stomlinjer som trafikerar Vilhelmina busstation. Samtliga linjer erbjuder godsbefordran, och fjällinjerna trafikeras dagligen av fordon med särskilt godsutrymme.

Fjällinjerna har tidtabeller även under skollov och helger. Under dessa perioder finns även avropsstyrd trafik tillgänglig – med eller utan koppling till fjällinjerna – för att möjliggöra resor till och från serviceorter inom kommunen.

Fjällinjerna är tillgänglighetsanpassade med rullstolsplats. Övriga linjer omfattas av en tillgänglighetsgaranti, med målsättningen att trafiken ska kunna upphandlas och bedrivas kostnadseffektivt, men med så hög tillgänglighet som möjligt.

Särskild kollektivtrafik

Enligt lagen om färdtjänst har den kommun där en person är folkbokförd ansvar för att anordna färdtjänst för sina invånare.

Färdtjänst är en kompletterande form av kollektivtrafik som, efter behovsprövning, är tillgänglig för personer som på grund av varaktiga funktionsnedsättningar har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller inte kan använda allmänna kommunikationsmedel. I takt med att Länstrafikens kostnadsfria ledsagarservice utvecklas i länet ser kommunen på sikt, att fler resenärer med funktionsvariation eller särskilda behov kan nyttja allmänna kommunikationsmedel och med det kan en minskning för behovet av färdtjänst ske.

Riksfärdtjänst innebär att kommunen ger ekonomisk ersättning till personer som inte kan genomföra resor till normala kostnader, exempelvis när specialfordon krävs. Riksfärdtjänst gäller endast för resor mellan kommuner och måste sökas inför varje enskild resa. Vid prövning av tillstånd utgår kommunen alltid från att den allmänna kollektivtrafiken ska användas i första hand. Utvecklingen av Länstrafikens ledsagarservice speglar sig även i riksfärdtjänsten, där fler resor kan komma att utföras med allmänna kommunikationsmedel med hjälp av ledsagarservice.

Ringbil/avropsstyrd trafik

Det finns områden i kommunen där behovet av linjelagd kollektivtrafik inte kan motiveras. I dessa områden kan i stället efterfrågestyrd kompletteringstrafik erbjudas i form av Ringbil.

Trafikutbudet är kopplat till linjetrafikens tider. En Ringbil kör enligt tidtabell, likt en buss, men måste förbeställas.

Ringbilen kan bokas två till tre dagar per vecka via Reseservice. Byar utan fast boende omfattas inte av Ringbilstrafiken.

Målsättningen med Ringbil är att ge människor som bor i glesbygd, och som saknar tillgång till linjelagd trafik, möjlighet till samma samhällsservice som övriga invånare.

All kompletteringstrafik upphandlas genom Länstrafikens trafikavtal för särskild kollektivtrafik. Priserna varierar beroende på var trafikutföraren har sin startpunkt och fordonets storlek.

Ringbilstrafiken ska vara flexibel och anpassas i takt med förändrade behov. Det finns dock utmaningar, särskilt i fjälldalarna, där antalet trafikutförare är begränsat. Länstrafiken har endast ett visst antal fordon tillgängliga, och dessa används även för sjukresor och färdtjänst.

En översyn av kommunens Ringbil- och avropsstyrda trafik ska genomföras inför kommande upphandling av linjetrafik (2031-12-31). Syftet är att förbättra möjligheterna för – och öka andelen – besökare samt arbets- och studiependlare från fjälldalarna i Vilhelmina kommun, inom länet och till andra län, att resa med kollektivtrafiken.

Resecenter

Resecentrumet ska fungera som en trygg, tillgänglig och samordnad knutpunkt för kommunens resor, där olika trafikslag möts – såsom skolskjutsar, bussar, cykel och gångtrafik. Målet är att resecentrumet ska vara funktionellt året runt, erbjuda god information, väderskydd och tillgänglighet för alla resenärer, samt bidra till att stärka kollektivtrafikens attraktivitet.

Som en del av kommunens klimatarbete finns en vision om att resecentrumet också utvecklas med laddinfrastruktur för elfordon, framförallt för personbilar och cyklar. Detta för att underlätta för invånare och besökare att välja fossilfria färdssätt, och bidra till att resecentrumet blir en framtidssäkrad och hållbar mobilitetshubb.

Kommunen stödjer Region Västerbottens mål om en fossilfri kollektivtrafik senast 2030. I samverkan med Länstrafiken verkar kommunen för att upphandlad trafik inom kommunen ska drivas med förnybara drivmedel, i linje med regionens klimatmål och drivmedelsstrategi.

Kollektivtrafikens betydelse och utvecklingsmöjligheter

Kollektivtrafiken utgör en stor budgetpost för kommunen. I februari 2024 genomförde kommunen en studie i syfte att kartlägga förutsättningar och behov hos olika resenärsgupper, för att identifiera möjliga förbättrings- och förändringsområden.

Studien visar att person- och godstransporter, särskilt till och från fjälldalgångarna, är avgörande för både näringslivet och besöksnäringen.

Studiens slutsats är att även om det finns begränsningar i hur kollektivtrafiken kan utvecklas, bör förbättringar genomföras där det är möjligt. Detta bör ske genom justeringar av befintlig trafik, i syfte att bevara stabiliteten i skolskjutstrafiken, öka intäkterna och undvika framtida kostnadsökningar.

Vilhelmina kommuns kollektivtrafikplan utgår från lokala behov men är också i linje med Region Västerbottens Länstransportplan 2022–2033. Planen stödjer regionens mål om ett tillgängligt, hållbart och sammanhållet transportsystem i hela länet. Genom att prioritera

samverkan, fossilfria lösningar, trafiksäkerhet och tillgång till kollektivtrafik även i glesbygd, bidrar kommunen till att förverkliga de regionala transportpolitiska målen.

Mål för kollektivtrafiken i kommunen

Övergripande mål

I Vilhelmina kommun är kollektivtrafiken i första hand anpassad efter skolornas start- och sluttider, vilket gör den till en viktig del av vardagen för barn och unga. Kommunens mål är att säkerställa att denna trafik är tillförlitlig, trygg och tillgänglig, särskilt för elever som har längre resvägar.

Samtidigt ser kommunen kollektivtrafiken som ett verktyg för att stärka den sociala sammanhållningen och minska beroendet av bil, särskilt för grupper som saknar egen tillgång till fordon. Genom fortsatt samverkan med regionala aktörer vill kommunen utveckla lösningar som även tillgodoser andra resbehov – till exempel resor till arbete, vård och fritidsaktiviteter – och därmed bidra till ett mer hållbart och inkluderande samhälle.

Trafiksäkerhet

Vilhelmina kommuns kollektivtrafikplan utgår från Trafikverkets Nollvision, som innebär att ingen ska dödas eller skadas allvarligt i vägtrafiken. Kommunen har, tillsammans med andra aktörer, ett ansvar att utforma trafikmiljöer som minimerar risken för olyckor – särskilt för oskyddade trafikanter som barn, äldre och cyklister.

Genom att integrera Nollvisionens principer i planering, drift och underhåll av vägar och trafikmiljöer, bidrar kommunen till ett säkrare, mer jämlikt och hållbart samhälle.

Höga miljö- och säkerhetskrav ställs på de bussar och transportföretag som trafikerar linjetrafiken. Dessa upphandlas i samråd mellan kommunen och Länstrafiken.

Det offentliga rummet

Kommunen ansvarar för att placera ut och underhålla väntkurer och väderskydd längs regionala busslinjer (stomlinjer) samt inomkommunala linjer (matarlinjer). Dessa skydd är i första hand avsedda för skolelever och placeras ut successivt, baserat på anmält behov.

Skolskjutsreglementets regler om minimiavstånd till på- och avstigningsplatser styr hur tätt väntkurer och väderskydd placeras. Väntkurer som inte längre används av skolelever och som är i stort behov av underhåll kommer att tas bort. Innan detta sker förs dialog med berörda parter.

Trafiksituationen vid flera av kommunens skolor är inte tillfredsställande, särskilt under morgontimmarna då många elever skjutsas till skolan i stället för att gå eller cykla. Kommunen arbetar därför aktivt med att identifiera och förbättra trygga ledstråk till och från skolområdena.

Skolornas arbete med att uppmuntra fler barn att gå eller cykla till skolan är ständigt aktuellt och prioriterat.

Samverkan med övriga aktörer

I planarbetet sker fortlöpande kontakter med Länstrafiken och Region Västerbotten, som företräds av kollektivtrafikmyndigheten. Kommunens tjänstepersoner har regelbunden dialog med dessa aktörer under hela året.

Samarbetet med grannkommunerna Åsele, Dorotea och Storuman är särskilt viktigt, då infrastrukturen i vissa fall innebär att hushåll, postgång och skolelever rör sig över kommungränserna. En god samordning mellan länstrafiken och den kommunala trafiken är avgörande för att uppnå en effektivare nyttjandegrad av alla trafikslag – inom kommunen, i regionen och mot angränsande län.

Bussgoods är en viktig del av samhällsservicen i inlandet. Godsutrymmet i fordonen ska vara väl tilltaget och hålla god standard för att möta efterfrågan från kunderna.

Förstärka och ytterligare utveckla gemensamma riktlinjer i länet för färdtjänst där den gemensamma beställningscentralen är en viktig funktion.

Som delägare i Inlandsbanan AB är kommunen en part i utvecklingen av ett hållbart och tillgängligt transportsystem i inlandet. Inlandsbanan AB äger och förvaltar den 110 mil långa järnvägen mellan Mora och Gällivare, och arbetar för att stärka både gods- och persontrafiken längs sträckan. Bolaget har nyligen investerat i fem moderna motorvagnar av modellen Alstom Lint 41, som drivs med fossilfria bränslen som HVO, vilket möjliggör en mer klimatsmart persontrafik.

Inlandsbanans mål är att successivt återinföra reguljär persontrafik längs delar av banan, vilket skulle kunna förbättra tillgängligheten för invånare, stärka besöksnäringen och minska beroendet av vägtrafik. Kommunen ser Inlandsbanan som en viktig framtidsresurs för att komplettera dagens kollektivtrafik, särskilt i ett geografiskt stort område med långa avstånd och begränsade alternativ.

Skolskjutsreglemente

Skolskjutsreglementet fastställdes av kommunstyrelsen 2023 och innehåller riktlinjer för kommunens ansvar, bedömningar och säkerhetsaspekter. Det tar även hänsyn till Agenda 2030 och barnkonventionen.

I Vilhelmina kommun utförs skolskjuts främst med kollektivtrafik – antingen linjelagd eller avropsstyrd – men kan även anordnas genom särskild upphandling eller genom självskjutsavtal.

Kollektivtrafiken kan därmed anpassas utifrån var grundskoleelever är bosatta och hur deras skolskjuts behöver organiseras, med hänsyn till fastställda avståndskrav och restider.

Vilhelmina kommun - befintlig kollektivtrafik:

Fasta Linjer

410	Dikanäs - Kittelfjäll
417	Kittelfjäll - Vilhelmina
418	Lillgranberg - Järvsjö - Latikberg - Vilhelmina
419	Västra Klimpfjäll - Saxnäs
420	Klimpfjäll - Vilhelmina
421	Sikajönäs - Nordansjö - Vilhelmina
423	Ö Malgonäs - Rembacka - Svannäs - Vilhelmina
425	S Tresund - Vilhelmina
428	Vilhelmina - Åronsjökullarna - Storviksgård
429	Meselaforz - Dalasjö - Vilhelmina
432	Marstiden - Saxnäs
433	Strömnäs - Skog - Skansholm - Vilhelmina
434	Saxnäs - Grytsjö - Stalon

Avropstyrda linjer (Ringbil)

631	Sutsberg - Västansjö - Dikanäs - (linje 427, Dikanäs/linje 417, Vilhelmina)
634	Grundsjö - Storseleby - (linje 417, Vilhelmina)
635	Mörtingselberg - Volgsjö - E45 - (linje 417, Vilhelmina)
636	Ristråsk - Bäcksjö - Vilhelmina (linje 418, Vilhelmina)
637	Dajkanvik - Dikanäs
638	Blåkiden - Stalon (linje 420, Vilhelmina)
639	Svannäs - Bullerforsen - (linje 420, Vilhelmina)
640	Blåkiden - Kultsjöluspen - (linje 420, Vilhelmina)
641	Grundfors - Saxnäs - (linje 420, Vilhelmina)
642	S Volgsjöfors - Vilhelmina
643	Mark - Skansholm - (linje 420, Vilhelmina)
645	Kanan - Skansnäs - Dikanäs - (linje 417, Vilhelmina)
649	Norra Tresund - Storseleby - (linje 417, Vilhelmina)
650	Idvattnet - Vilhelmina
652	Malgonäs - Mälgovik - (linje 420, Vilhelmina)
653	Kittelfjäll - Stalon - (linje 420, Vilhelmina)
770	Grönfjäll - vsk Grönfjäll - (linje 417, Vilhelmina)
777	Mellanäs - Mälgovik - (linje 420, Vilhelmina)